

Révész Emese – Grela Alexandra

# HOL KÉSZÜL A MŰVÉSZET?

Művészettörténeti böngésző



**CSIMOTA**

Budapest, 2022

# Kezdődik az utazás!

- Mit rajzolsz?
- Vázlatokat egy készülő gyerekkönyvhöz.
- Vázlatokat? Azt meg minek?
- Hogy kipróbáljam és kitaláljam előre, mit és hogyan ábrázoljak. Csak ha teszik az ötlet, akkor festem meg az igazi képeket. De ha érdekel, megmutatom a műtermem is, ahol azok készülnek.
- Még sosem jártam műteremben. Hú, mi minden van itt! Számítógép, fotók, könyvek, újságkivágások meg ez a sok szerszám, ecset, tégely, papír, ragasztó, vászon, nagyító, tükör... Erre mind szükséged van? Mindenki így dolgozik?
- Így és egy kicsit másképp.
- A híres művészek is?
- Ők is.
- De hát régen még lámpájuk sem volt! Meg számítógépük sem. És biztosan ennyi festéket sem kaptak a boltban.
- Valóban nem, de ha van kedved, szívesen megmutatom, hogy régen hol és hogyan születtek a művek. Menjünk, és utazzunk vissza az időben! De jól figyelj, mert nemcsak azt fedezheted fel, hogy hogyan alkottak, hanem hogy milyen hétköznapi tárgyak, hangszerek, háziállatok vették körül őket, és azt is megmutatom, mivel világítottak, sőt minden képen három apró bakit is megkereshetsz! Indulhatunk?





# A művész mint varázsló: őskori barlangfestészet

Művészettörténeti barangolásunk első állomása egy őskori barlang. Ilyen sziklabarlangokban találhatóak az emberiség legkorábbi fennmaradt képi ábrázolásai. Keletkezésük több mint harmincezer évvel ezelőtre tehető.



- Nézd csak, milyen lázas munka folyik épp!
- Hát, ha nem égne ez a sok fátyla, vaksötét lenne itt. Hogy lehet így dolgozni?! Beletelik egy kis időbe, mire a félhomályban látni lehet a sziklafalakra festett képeket.
- Ugye milyen szépek? Hasonlóan láthatta a nyolcéves Marília is 1879-ben, a spanyolországi Altamirában felfedezett egyik legszebb őskori falképegyüttest, amikor régész édesapját elkísérte.
- Furcsa egy műterem ez! Vagy inkább múzeum?

– Én inkább templomnak nevezném, olyan helynek, ami a varázslatok helye. A képet ekkor még nem művészetnek tekintették, hanem a varázslat, a mágia eszközeinek. Olyan csodálatos dolognak, amivel például meg lehet idézni az elejteni kívánt állatokat.



- Azért van a falakon ilyen sok állat? Van itt bivaly, bölény, kecske, ló, és ha jól látom, mind futva menekül a vadászok elől.
- Igen, az eredményes vadászat létfontosságú volt az ősember számára, és azért

festett állatokat, mert úgy hitte, hogy ha megörökíti őket, azzal segíti a vadászat sikerességét. A mai tudósok úgy gondolják, hogy az ősember újra és újra eljátszotta a vadászatot, az elejtett állatok bőrébe bújott, koponyáját a fejére húzva táncolt, és ennek a rituális színjátéknak a része volt az is, hogy a falra festett állatokba dárdát hajított.

- Akkor az ősember művész kicsit varázsló is volt, ugye?
- Ő még nem tekintette magát művésznek, bár némelyikük már nagyon élethűen tudta megformálni a zsákmányállatokat. A nevüket persze nem ismerjük, de vannak,

akik úgy gondolják, a sziklafalakra hagyott kézművek az ő „aláírásaik”.

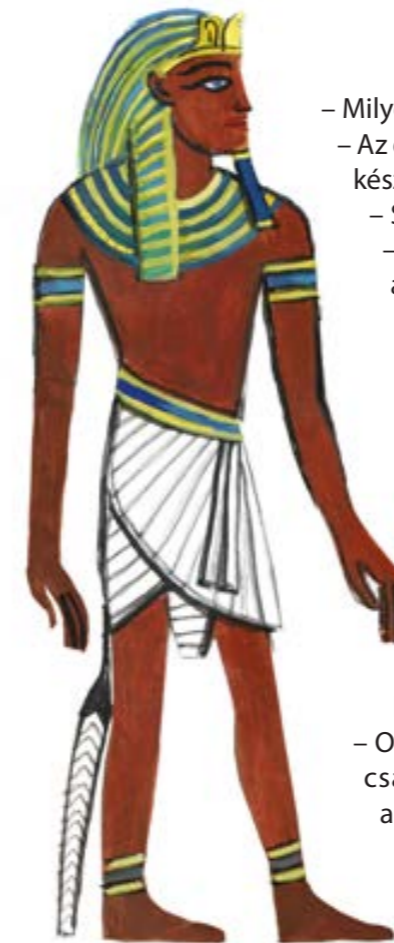
- Szépek ezek az rajzok, de furcsa, hogy az állatokat mindig oldalról mutatják, az emberek pedig általában pálcika lények.
- Bizony jól látod. A legfontosabbat, a zsákmányt egészen élethűen ábrázolták, de a vadászok csak jelképesek.
- És honnan szereztek festéket?
- Azzal dolgoztak, amit a természetben találtak. Rájöttek, hogy az elszenesedett fa nyomot hagy, ahogy a vörös föld vagy bizonyos kőzetek is. A nyomhagyó anyagokat porrá törték, és természetes kötőanyagokkal: állati zsírral, vérrrel, növényi nedvekkel vagy akár nyállal keverték össze. A körvonalakat sötétebb színnel, faszénnel húzták meg, amit sárga, okker és vörös színekkel töltöttek ki.
- Ez egész boszorkányosan hangzik! És mivel vitték fel a festéket a falra?
- Általában a kezükkel! De emellett már használtak állatszorból készült ecseteket, sőt még valahogy festékszórót is fabrikáltak.
- Akkor ez egészen olyan, mint a mai graffitisek! Névtelenek, a falra festenek, és a művészetük mindenkié.



A legszebb őskori barlangrajzok Franciaországban, Lascaux [lászó] barlangjában és Spanyolországban, az Altamira-barlangban láthatók.

# Az isteni uralkodó szolgálatában: az ókori Egyiptom művészete

A Nílus völgyébe érkezünk, az ókori Egyiptom területére, ahol évezredek óta virágzott az építészet, a festészet és a szobrászat. Időszámításunk előtt 2600 és 1000 között hatalmas piramisok és templomok épültek, amelyeket gazdag szobrászati és festészeti ábrázolásokkal díszítettek.



- Milyen óriási szobor! Kit ábrázol?
- Az egyik egyiptomi fáraó szobra készül éppen.
- Szerinted hasonlít rá?
- Nem tudom, de nem az a cél, hogy hasonlítson, hanem hogy emléket állítson az isteni hatalommal felruházott uralkodónak. Ezek a szobrok mozdulatlan, méltóságteljes alakokként jelennek meg a fáraók. Ezt az ünnepélyes nyugalmat úgy érték el a szobrászok, hogy szemből, szimmetrikusan, tömbszerű mozdulatlanágban ábrázolták őket.
- Olyan óriási ez a szobor, hogy csak állványzatokról érik el a kőfaragók.
- Azért ilyen nagy, mert a leghatalmasabb uralkodót ábrázolja. Az egyiptomi művészek a fáraók

és főméltóságok szolgálatában álltak, és az volt a feladatuk, hogy az uralkodókat dicsőítsék és az isteneknek alakot adjanak.

- Több istenük is volt?
- Nagyon sok. A legfontosabb Ré volt, a napisten, és Ozirisz, az alvilág és az újjászületés ura. Őket gyakran félig emberi, félig állati lényként ábrázolták.
- Akkor istenek azok is, akiket azokra a nagy kőlapokra és a falakra rajzoltak?
- A sakálfejű Anubisz a halál istene, a sólyomfejű pedig Honszu, a Hold istene. Körvonalait szobrászok vészték kőbe, domborműveket hozva létre.
- Őket látjuk a készülő ház falain is? De miért csikozzák be a falakat?
- Egy templomot díszítenek éppen. A falfestményeket készítő először gipszalapot húznak a falra, arra rajzolják fel

- vörös festékkel ezt a rácsot, ami segít megtervezni a figurákat. Az alakokat szemből vagy oldalról ábrázolják. A legfontosabb a legnagyobb: az istenek és a fáraó, a többiek mérete fontossági sorrendben csökken, a legkisebbek a szolgák, a feleségek és a gyerekek.
- És hogy érték el ezeket a szép színeket?
- Ásványi és növényi alapanyagokat keverték össze korommal, tojásfehérjével, így a mai temperához hasonló festéket kaptak.
- De hogyan tudták ezeket a hatalmas szobrokat és falképeket létrehozni emelődaruk és elektromos eszközök nélkül?
- A nehezebb kőtömböket vízen úsztatták vagy már az építkezés helyszínén található sziklatömbökből faragták ki. Minden mű közösségi alkotás volt, a tervezők, a festékkészítők csapatban dolgoztak egy fennkölt cél érdekében. Éppen ezért a tervező művészek nevét sem ismerjük. A művészeket a mesteremberek, kézművesek közé sorolták, tudásuk évszázadokon keresztül szállt apáról fiúra.



A készülő hatalmas szobor eredetije az egyiptomi Abu-Szimbel sziklába vájt templomának bejárata előtt látható.



# Tartalomjegyzék

Kezdődik az utazás! . . . . .	3
A művész mint varázsló: őskori barlangfestészet . . . . .	8
Az isteni uralkodó szolgálatában: az ókori Egyiptom művészete . . . . .	9
Kézművesek műhelye: a görög vázafestészet . . . . .	14
Az illúzió mesterei: mozaikkészítők az ókori Rómában . . . . .	15
Festők a kolostorban: középkori kódexfestők . . . . .	20
A tudós művész: Leonardo da Vinci . . . . .	21
A grafika első nagymestere: Albrecht Dürer . . . . .	26
A királyi udvar festője: Diego Velázquez . . . . .	27
A valóság pontos rajza: Vermeer műterme . . . . .	32
A színes fametszet mestere: Hokusai . . . . .	33
A művészek iskolája: a művészeti akadémia . . . . .	38
Festés a szabadban: a francia impresszionisták . . . . .	39
Idegen kultúrák menedéke: Gauguin műterme Tahitin . . . . .	44
Álom a műteremben: Vámos Rousseau . . . . .	45
Az utazó festő: Csontváry Kosztka Tivadar . . . . .	50
A kísérletek tere: Picasso műterme . . . . .	51
Amikor a műterem a mű: Kurt Schwitters . . . . .	56
Vissza a műhelybe! Moholy-Nagy László és a Bauhaus . . . . .	57
Ahol a fájdalom képpé válik: Frida Kahlo műterme . . . . .	62
A festmény mint akció: Jackson Pollock műterme . . . . .	63
A „pókasszony” műterme: Louise Bourgeois . . . . .	68
A műterem mint képgyár: Andy Warhol . . . . .	69
Egy pop-art szobrász műterme: Niki de Saint Phalle . . . . .	74
Műterem az egész világ: Christo, a tájművész . . . . .	75
A műterem az utca: Banksy és a street art . . . . .	80
Újra otthon . . . . .	81
Súgó a hibák megtalálásához . . . . .	82



## Mecénások

nevek

....

nevek

....